

ISSN 1304-8120 | e-ISSN 2149-2786

Araştırma Makalesi * Research Article

Sağlık Bilimleri Fakültesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin İş Bulma Kaygısı
Düzeylerinin Belirlenmesi: Kesitsel Bir Araştırma

Determination of Job-Finding Anxiety Levels of Students Enrolled in the Faculty
of Health Sciences: A Cross-sectional Research

Ramazan ASLAN

Dr. Öğr. Üyesi, Ardahan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü
ramazan.aslan@ardahan.edu.tr
Orcid ID: 0000-0002-5602-6379

Zekiye GÖKTEKİN

Dr. Öğr. Üyesi, Gümüşhane Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü
zekiye.goktekin@gumushane.edu.tr
Orcid ID: 0000-0003-1666-6109

Eyyüp YILDIZ

Dr. Öğr. Üyesi, Gümüşhane Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü
eyyup.yildiz@gumushane.edu.tr
Orcid ID: 0000-0002-1160-9693

Öz: Bu araştırmanın amacı, kamuda istihdamı olan bölümler ile kamuda istihdamı olmayan bölümlerde okuyan öğrencilerin iş bulma kaygısının ve bu kaygıyı etkileyen faktörlerin tespit edilmesidir. Araştırmanın evrenini Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Acil Yardım ve Afet Yönetimi, Sağlık Yönetimi ve Hemşirelik bölümlerinde öğrenim gören tüm öğrenciler oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında anket yöntemi kullanılmış ve katılımcıların seçimi kolayda örnekleme yöntemi ile yapılmıştır. Araştırmada 294 (%70,3)'ü kadın, 194 (%29,6)'ü erkek olmak üzere toplam 418 kişiye ulaşılmıştır. Katılımcıların %84,6'sı Kamu Personeli Seçme Sınavı'na girmeyi düşündüğünü belirtmiştir. Bağımsız Gruplar t Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi sonucunda, kaygı düzeyi en yüksek olan öğrencilerin kamu istihdamı olmayan Sağlık Yönetimi bölümünde olduğu, aile gelir düzeyi iyi olan veya yabancı dil bilen öğrencilerin daha az kaygılı oldukları, Acil Yardım ve Afet Yönetimi bölümünde kadınların daha kaygılı olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İstihdam Yetersizliği, İş Bulma Kaygısı, Kamu İstihdamı, Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencileri

Abstract: The aim of this study is to identify the degree of job-related anxiety among students enrolled departments that offer public work opportunities as well as those in departments that do not. Additionally, the study aims to discover the factors that influence this level of anxiety. The population of the study consists of all students enrolled in the Emergency Aid and Disaster Management, Healthcare Management and Nursing Departments of the Faculty of Health Sciences of Gümüşhane University. Data was obtained using the questionnaire approach, and the convenience sampling method was employed. A total of 418 individuals participated in the study, with, 294 (70.3%) being female and 194 (29.6%) of being male. 84.6% of the

Geliş Tarihi:19.05.2020

Kabul Tarihi:16.07.2024

Yayın Tarihi:31.08.2024

Atıf: Aslan, R. Göktekin, Z. & Yıldız, E. (2024). Sağlık bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin iş bulma kaygısı düzeylerinin belirlenmesi: Kesitsel bir araştırma. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(2), 566–580. Doi: 10.33437/ksusbd.739620

registrants expressed their intention to participate in the Public Personnel Selection Exam. Based on the results of the Independent Samples t-Test and One-Way ANOVA, it was found that students with the highest anxiety levels were in the Healthcare Management department, which lacks public employment opportunities. Additionally, students with higher family income or proficient English skills exhibited lower anxiety levels, and women in the Emergency Aid and Disaster Management department were found to have higher anxiety levels compared to men.

Keywords: Employment Shortage, Faculty of Health Sciences Students, Job-Related Anxiety, Public Employment.

GİRİŞ

Son yıllarda üniversite sayısı ve mezun sayılarındaki artış yoğun bir rekabet ortamı oluşturmaktadır (Ergüt, 2020: 234). Bu ortamda öğrencilerin en büyük kaygısı iş bulamamaktır (Gül Akmaz ve Ceyhan, 2009: 146). Ülkemizde 2020 yılı kasım ayı itibarıyla 15-24 yaş genç nüfusta işsizlik oranı %25,4 olarak gerçekleşmiştir. Her dört gençten biri işsizdir (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2020). Bu düzeydeki genç yaş işsizliği, henüz yaşamlarının erken ama en önemli zamanlarından birini yaşayan üniversite öğrencilerinde kaygıların başlamasına neden olmakta ve bu durum onları ruhsal yönden zayıflatmaktadır (Dursun ve Aytaç, 2009: 74). Öğrencilerde iş bulma kaygısına çoğunlukla depresyon, sürekli kaygı, stres gibi ruhsal hastalıklar da eşlik etmektedir (Tekin Tayfun ve Korkmaz, 2016: 555). Yoğun rekabetin yaşandığı iş dünyasında kendilerine bir yer bulabilmek isteyen öğrencilerin yaşadıkları gelecek endişesi ve iş bulma kaygısı umutsuzluğa da yol açabilmektedir (Ergüt, 2020: 234). Artan genç işsizlik ve işsizliğin gençler üzerindeki yıkıcı etkileri göz önüne alındığında iş bulma kaygı düzeylerinin ve bu düzeyleri etkileyen faktörlerin belirlenmesinin önemi görülmektedir.

Bu kapsamda üniversite öğrencilerinin iş bulmaya yönelik kaygılarını ve bu kaygıları etkileyen faktörleri (cinsiyet, medeni durum, akademik başarı, gelir durumu, aile gelir durumu, kariyer planlaması, bölüm aidiyeti, umutsuzluk, yaşam doyumu vb.) belirlemeyi amaçlayan çeşitli disiplinlerde gerçekleştirilmiş çalışmalara rastlanmaktadır (Bıkmaz ve Akca Yaşan, 2020; Çevik ve Öneren, 2019; Demir, 2016; Demir ve Taşkıran, 2018; Dursun ve Aytaç, 2009; Ergüt, 2020; Güney ve Çelik, 2019; Kıran, Kirman ve Baksı, 2019; Korkmazer, 2020; Menevşe ve Şeker, 2020; Surat ve Ceran, 2020; Şahin Kutlu, Çetinbakış ve Kutlu, 2019; Tekin Tayfun ve Korkmaz, 2016; Üstün vd., 2014; Yazar Aslan, 2015). Ancak sağlık bilimleri alanında eğitim veren fakülte ve yüksek okullara özel olarak gerçekleştirilen çalışmalar kısıtlıdır. Turaç ve Bayın Donar (2017) ve Usta, Torpuş ve Küçük (2020) Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okullarında, Dereli ve Karataş (2009), Aydın vd. (2013) ve Korkmazer (2020) Sağlık Yüksek Okullarında benzer çalışmalar gerçekleştirmişlerdir.

Sonuç olarak üniversite öğrencilerinde kaygı düzeyi araştırmaları çok çeşitli boyutlarda birçok araştırmacının konusu olmuştur. Bu çalışma gerek Sağlık Bilimleri Fakültesinde (SBF) gerçekleştirilmiş olması gerekse ele aldığı fakülte bölümlerinin kamu istihdamı düzeyine göre belirlenmiş olması ve bu bölümlerde okuyan öğrencilerin sahip olduğu kaygı düzeylerini karşılaştırması açısından diğer çalışmalardan ayrılmaktadır.

Bu kesitsel tarama çalışmasının amacı SBF’de bulunan ve öğrencilerine farklı kamu istihdam imkânı sunan üç farklı bölümde öğrenim gören öğrencilerin iş bulma kaygısı düzeylerini belirlemek ve bu düzeylerde farklılaşmaya sebep olan etkenleri saptamaktır. Bu kapsamda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır.

1. Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin iş bulma kaygıları ne düzeydedir?
2. Kamu istihdamı bulunmayan bölümlerde diğer bölümlere göre kaygı daha yüksek midir?
3. İş bulma kaygısı cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
4. İş bulma kaygısı aile gelir durumu değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
5. İş bulma kaygısı yüksek lisans yapma düşüncesine göre farklılaşmakta mıdır?
6. İş bulma kaygısı yabancı dil bilme durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
7. İş bulma kaygısı Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS)’na girme düşüncesine göre farklılaşmakta mıdır?
8. İş bulma kaygısı iş deneyimine sahip olma durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
9. İş bulma kaygısı okunan bölümü sevip sevmeme durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
10. İş bulma kaygısı akademik başarıya göre farklılaşmakta mıdır?

Kavramsal Çerçeve

Araştırma bulgularına geçmeden önce bu çalışma için önemli olduğu düşünülen birtakım kavramlara yer verilmiştir.

Kaygı

Türk Dil Kurumu kaygıyı kötü bir şey olacaktı düşünceinin eşlik ettiği ve nedeninin bilinmediği gerginlik duygusu olarak tanımlamıştır (Türk Dil Kurumu [TDK], 2020). Kaygı, çok fazla endişe, gerginlik, merak ve korku gibi duygulara yol açan tıbbi bir durum olarak değerlendirilmiştir (Felman, 2020). Amerika Psikiyatri Derneği kaygının insan bedeninin stres durumuna normal bir reaksiyonu olduğunu belirtmiştir. Ayrıca bireyi tehlikelere karşı uyanık tutmak ve hazır hale getirmek gibi bazı durumlarda kaygının faydalı olabileceğini belirtmiştir. Dolayısıyla dengeli bir kaygı durumunun insan hayatı için elzem olduğu söylenebilir (American Psychiatric Association, 2017).

İşsizlik

Günümüzde giderek artan üniversite öğrencisi ve mezunu sayısı (Yüksek Öğretim Kurumu [YÖK], 2020), mezun sayısı karşısında yetersiz kalan kamu istihdamı (TÜİK, 2020), ekonomik dalgalanmalar vb. sebeplerle iş bulma olanakları günden güne azalmaktadır. 2020 yılı kasım ayı itibariyle 15-24 yaş genç nüfusta işsizlik oranı %25,4, 15 yaş üzeri nüfus içerisinde yüksek öğretim mezunları işsizlik oranı ise %13,6 olarak gerçekleşmiştir (TÜİK, 2020). Türkiye’de her yıl yaklaşık bir buçuk milyon kişi kamu sektöründe istihdam edilebilmek için KPSS’ye girmektedir (Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi [ÖSYM], 2018). Özel sektörün zorlu çalışma koşulları ve özlük haklarındaki yetersizlikleri eğitilmiş nüfusu KPSS’ye yönlendirmektedir. Ancak 2019 yılı mezun sayısına karşılık (891.458), Haziran 2019 dönemi ile Haziran 2020 dönemleri arasında kamu istihdamında yalnızca 197.370 kişilik bir artış meydana gelmiştir (TÜİK, 2020; YÖK, 2020). Açıkça görülmektedir ki ülkemizdeki kamu istihdamı mezun öğrencilerin talebini karşılayamayacak düzeydedir. Bu duruma paralel, dünya genelinde de durum pek farklı değildir. Zira Uluslararası Çalışma Örgütü dünya çapında halihazırda resmi kayıtlı 160 milyon kadın ve erkek işsiz olduğunu ve bir milyardan fazla insanın ucuz işçi olarak çalıştığını ifade etmektedir (International Labour Organization, 2020).

İş bulma kaygısı

Yukarıdaki başlıklar doğrultusunda iş bulma kaygısını; iş bulamama korkusunun eşlik ettiği ve kişiyi birçok farklı olumsuz duyguyla baş başa bırakan bir duygu durumu olarak tanımlamak mümkündür (Felman, 2020; TDK, 2020). İş bulma kaygısı daha iyi bir meslek sahibi olmak için öğrenimlerine devam eden üniversite öğrencilerinin en büyük kaygıları arasındadır. Son yıllarda mezun sayılarındaki artış ile ortaya çıkan yoğun rekabet ortamına kendilerini hazırlama adına yaptıkları yatırımların karşısında öğrencilerin en büyük kaygısı, bu emekleri karşılığında istedikleri işlerde istihdam edilmemektir (Aydın ve Tiryaki, 2017: 716; Ergüt, 2020: 234). Öğrencilerdeki bu iş bulma kaygısına çoğunlukla depresyon, sürekli kaygı, stres gibi ruhsal hastalıklar da eşlik edebilmektedir ki bu durum iş bulma kaygısının ne kadar yıkıcı etkilere sahip olabileceğini ortaya koymaktadır (Tekin Tayfun ve Korkmaz, 2016: 555). Ergüt (2020: 241) öğrencilerin gözünden iş bulma kaygısının sebeplerini önem sırasına göre şu şekilde sıralamıştır: Ekonomideki istihdam zorlukları, genel iş bulma kaygısı, niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği, kişisel karamsarlık, özgüven eksikliği ve çevresel-sosyal baskı.

Araştırmanın Yapıldığı Üç Bölümle İlgili Genel Bilgiler

Sağlık Yönetimi (SY) Bölümü: Türkiye’de sağlık yönetimi lisans eğitimi 1975 yılında bugün Hacettepe Üniversitesi bünyesinde bulunan Sağlık İdaresi Yüksekokulu’nda başlamıştır (Hacettepe Üniversitesi, 2019). Bölüm zaman içerisinde yaygınlaşmış olup; 2020 yılı itibari ile 106 farklı üniversitede 121 SY lisans programı bulunmaktadır (YÖK, 2020). 2019 yılında bölümden 12.362 öğrenci mezun olmuştur (Tablo 1). Bölümün 2014’te meslek tanımı yapılmış olmasına rağmen alan ile ilgili gelişmeler istihdam politikalarına yansımadığından mezunları alan dışı mesleklerde veya akademiye çalışmaktadır (Aydoğan ve Köse Ünal, 2018: 536; Biçer vd., 2018: 1631). 2019 yılı KPSS atamalarında “SY Bölümü mezunu olmak” şartıyla herhangi bir kadro açılmamıştır (ÖSYM, 2019).

Acil Yardım ve Afet Yönetimi (AYAY) Bölümü: Bölüm 2004 yılında Çanakkale 18 Mart Üniversitesinde kurulmuştur ve bugün 30 farklı üniversite altında 35 ayrı bölümde eğitim-öğretime

devam etmektedir (YÖK, 2020). Bölümden 2019 yılında 7.120 öğrenci mezun olmuştur (Tablo 1). Bölümün resmi bir meslek tanımı olmamakla birlikte Acil Yardım ve Afet Yöneticileri Derneği ve Üniversiteler Arası Kurulu'n görüşü ile unvanı belirlenmiştir. Bölüm mezunları kısmen, alan içi mesleklerde ve akademide görev almaktadır ve son yıllarda kamu sektöründe istihdam edilme oranı artmıştır. 2019 yılında ARFF (Havalimanı Kurtarma ve Yangınla Mücadele) memurluğu için 47 kadro açılmış ve bu kadrolara 67-87 KPSS puanı aralığındaki 47 AYAY mezununun ataması yapılmıştır (Acil Yardım ve Afet Yöneticileri Derneği, 2014).

Hemşirelik (HEM) Bölümü: Ülkemizde hemşirelik mesleğinin tarihi çok eskilere dayanmakta olup, hemşirelik eğitimine ilk kez 1920 yılında Amiral Bristol Hastanesi'ne bağlı olarak açılan Amiral Bristol Hemşire Okulunda başlanmıştır. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu 1955 yılında eğitime başlayarak hemşirelik alanında ülkemizde ve Avrupa'da üniversite düzeyinde açılan ilk okul olmuştur (Sağlık Bilimleri Üniversitesi, 2019). Günümüzde HEM lisans eğitimi 144 farklı üniversite altında 165 bölümde devam etmektedir (YÖK, 2020). Bölümden 2019 yılında toplam 16.190 öğrenci mezun olmuştur (Tablo 1). HEM bölümünün ilk mezunlarından itibaren istihdam oranları istikrarını koruduğu söylenebilir. 2019 yılında lisans mezunu hemşireler için 5 bin kadro açılmış ve atamalar 76-88 KPSS puanı aralığında yapılmıştır (ÖSYM, 2019).

Tablo 1. Bölümlere göre 2018-2019 öğretim yılı mezun sayıları

Bölüm	Gündüz Öğretim	Gece Öğretim	Uzaktan Eğitim	Açık Öğretim	Toplam
AYAY Bölümü	191	81	-	6848	7120
HEM Bölümü	14066	430	430	296	16190
SY Bölümü	1810	440	21	9372	12362

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Kamuda istihdamı olan bölümler ile olmayan bölümlerde okuyan öğrencilerin iş bulma kaygısı düzeylerini ve bu düzeyleri etkileyen faktörleri belirlemeyi amaçlayan bu çalışma tarama deseninde kesitsel türde tasarlanmıştır. Kesitsel araştırmalar incelenecek değişkenlere ilişkin verilerin belirlenen örneklemden tek seferlik ölçüm ile toplandığı araştırmalardır (Büyüköztürk, 2018: 186).

Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi AYAY, SY ve HEM bölümlerinde öğrenim gören 1.655 öğrenci oluşturmaktadır. Yazıcıoğlu ve Erdoğan (2004: 50) 0,05 hata payı ile 333 kişilik bir örneklemin 2500 kişilik bir evreni temsil edebileceğini belirtmiştir. Üç bölümde yer alan dörder sınıf araştırmaya dahil edildiğinden toplam 12 sınıftan veri toplanmıştır. Örneklem sayısı sınıf sayısına bölünerek her bir sınıftan 28 öğrenciye ulaşılması gerektiği belirlenmiştir. Hatalı doldurulabilecek formlar dikkate alınarak her bir sınıftan 30 öğrenciye ulaşmak hedeflenmiştir. Diğer tüm düzeylerde bu sayıya ulaşılırken AYAY ve SY bölümü 4. sınıf öğrencilerinde bu sayıya ulaşamamıştır. Örneklem yöntemi olarak kolayda örneklem yöntemi seçilmiştir. Öğrencilerden araştırma katılımına dair sözlü onam alınmıştır ve görüşülen öğrencilerden araştırmaya katılmayı reddeden olmamıştır.

Veri Toplama Aracı

Verilerin elde edilmesinde anket yöntemi kullanılmıştır. Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Bireysel Özellikler Formu yer alırken ikinci bölümünde Demir (2016) tarafından geliştirilen "İş Kaygısı Ölçeği (İKÖ)" yer almaktadır.

Bireysel Özellikler Formu katılımcıların iş bulma kaygıları ile ilişkili olabilecek sosyo-demografik değişkenleri saptamak amacı ile yazarlar tarafından oluşturulmuştur. Formda bulunan 9 soru ile aşağıdaki sosyo-demografik değişkenlere yönelik veri toplanmıştır ve bu değişkenler çalışmanın bağımsız değişkenlerini oluşturmuştur:

1. Öğrenim görülen bölüm
2. Cinsiyet
3. Aile gelir düzeyi
4. Yüksek lisans yapma düşüncesi
5. Yabancı dil bilme durumu
6. KPSS'ye girme düşüncesi
7. İş deneyimine sahip olma durumu
8. Öğrenim görülen bölümü sevme durumu
9. Ağırlıklandırılmış Genel Not Ortalaması (AGNO)

İKÖ üniversite öğrencilerinin mezuniyet sonrası iş bulma ile ilgili kaygılarını tespit etmek amacı ile Demir (2016) tarafından geliştirilmiş 21 Likert sorudan oluşan bir ölçektir. Ölçeğin geçerliliğini sağlamak amacı ile Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) gerçekleştirilmiş ancak Demir (2016)'in belirlediği model için gerekli uyum değerlerine ulaşamamıştır. Bu sebeple ölçeğe tekrar Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) uygulanmıştır. AFA'nin uygulanabilmesi için verilerin normal dağılması gerekmektedir. İlk olarak normal dağılım incelemesi Kolmogrov Smirnov testi ile incelenmiş ve verilerin normal dağılım göstermediği belirlenmiştir. Ardından normal dağılımın bir diğer göstergesi olan çarpıklık katsayısı incelenmiştir. Bu katsayının ± 1 aralığında olması verilerin normal dağıldığı anlamına gelmektedir (Morgan vd., 2004:49, akt. Can 2019: 85). Her bir ölçek sorusu ve faktör puanı bu doğrultuda değerlendirilmiştir ve tüm çarpıklık katsayılarının ± 1 aralığında olduğu saptandığından verilerin normal dağılıma uyduğuna karar verilmiştir. AFA'da temel bileşenler analizi metodu ve dik döndürme yöntemlerinden varimax yöntemi kullanılmıştır. Ölçeğin aslında olduğu gibi beş faktörlü bir yapıdan oluştuğu saptanmıştır. Ölçekte yer alan bir soru (S19) düşük faktör yükünden dolayı analizden çıkarılmıştır.

AFA sonucunda KMO=0,88 değerine ve Bartlett küresellik testi için $p=0,00<0,05$ değerlerine ulaşılmıştır. Can (2019: 325) KMO değerinin 0,70 üzerinde olmasının örneklem büyüklüğünün AFA için uygun olduğu anlamına geldiğini ve AFA yapabilmek için Bartlett küresellik testinin sonucunun anlamlı çıkması gerektiğini belirtmiştir. Bu doğrultuda elde edilen değerlerin AFA için kabul edilebilir düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır. Oluşan faktör yapısı ile toplam varyansın %59,17'sinin açıklandığı saptanmıştır. Karagöz (2016: 880) bu değerlerin sosyal bilimlerde genellikle %40-%60 arasında kabul gördüğünü belirtmiştir. Bu doğrultuda açıklanan varyansın oldukça iyi düzeyde olduğu söylenebilir. Faktör analizine ilişkin detaylı bilgi Tablo 2'de verilmiştir.

Tüm sorularla gerçekleştirilen güvenilirlik analizi sonucu Cronbach α değeri 0,798 olarak belirlenmiştir. Her bir faktöre ilişkin tespit edilen α değerleri ise Tablo 2'de verilmiştir. Bu değerlerin tamamının $0,60 \leq \alpha < 0,80$ aralığında olması ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir (Karagöz, 2016: 941).

Faktörlere dağılan soruların ölçeğin aslındaki dağılıma çok yakın olması sebebi ile boyut isimlendirmesi aynen korunmuştur. Ölçekten elde edilen faktörler şu şekildedir:

1. İstihdam Yetersizliği
2. Çaresizlik
3. Ayrımcılık
4. Deneyimsizlik
5. Kişisel Yeterlilik

İstihdam yetersizliği faktörü (1) öğrencilerin mezuniyet sonrasındaki istihdam azlığından kaygı duyma düzeylerini; çaresizlik faktörü (2) işe alımlarda liyakatin değil kayırmacılığın ön planda tutulmasından dolayı duyulan çaresizliği; ayrımcılık faktörü (3) öğrencilerin arzuladıkları işi bulamamaktan duydukları kaygı düzeyini; deneyimsizlik faktörü (4) öğrencilerin eğitimleri boyunca aldıkları eğitimin teorik olması ve pratik hayattan uzak olmasından dolayı duydukları kaygıyı; kişisel yeterlilik faktörü (5) öğrencilerin eğitim hayatlarında elde ettikleri bilgiler dâhilinde kendi iş hayatlarını kuracak yetkinliğe sahip olma hususunda duydukları kaygıyı ölçmektedir. Bu faktörler çalışmanın bağımlı değişkenlerini oluşturmuştur.

İKÖ'deki maddelerin cevap puanları 1,00 ile 5,00 arasında değişmektedir. Cevap puanının 5'e yaklaşması öğrencinin ilgili maddeye katılım düzeyinin yüksek olduğunu, aksine cevap puanının 1'e

yaklaşması öğrencinin ilgili maddeye katılım düzeyinin düşük olduğunu gösterir. Bu çalışmada ölçekten alınan puanlar düşük kaygı (1,00-2,33), orta düzey kaygı (2,33-3,66) ve yüksek kaygı (3,66-5,00) olmak üzere üç seviyede değerlendirilmiştir.

Tablo 2. Faktör analizi tablosu

Soru No	Soru İfadesi	Faktör Yüğü	Cronbach Alpha	Açıklanan Varyans
İstihdam Yetersizliği				
S1	Devletin işsizlikle mücadelede yetersiz kaldığını düşünmekteyim.	0,549		
S2	“Bu kadar mezun arasında iş bulamam” psikolojisiyle yaşıyorum.	0,639		
S3	Özel sektörde çalışma şartlarının iyi olmaması iş alanımı daraltmaktadır.	0,650		
S4	Kamu kurumlarına yapılan atamaların mezun öğrenci sayısının çok altında olmasından endişe duymaktayım.	0,773		
S5	Bölümümün mezunlarının istedikleri işte çalışmadıklarını görmek kaygımı arttırmaktadır.	0,764	0,870	21,65
S6	Bölümümün çok fazla mezun vermesi iş bulma imkânlarımı azaltmaktadır.	0,726		
S7	Ülkemizdeki işsizlik oranının yüksek olması iş bulma kaygımı arttırmaktadır.	0,761		
S8	Sürekli iş bulma kaygısı ile yaşamak psikolojimi bozmaktadır.	0,489		
S9	Özel sektörde çalışabilmek için iş tecrübesinin aranması, istediğim işi bulmamda beni endişelendirmektedir.	0,532		
Çaresizlik				
S11	Kendi işimi kurma konusunda devletten yeterli desteği bulamayacağımı düşünüyorum.	0,651		
S12	Kişisel gayretimi ortaya koysam da iyi bir iş bulamayacağımı düşünüyorum.	0,772	0,641	9,96
S13	Bir torpilim olmaksızın istediğim işi bulamayacağımı düşünüyorum.	0,695		
Ayrımcılık				
S16	Dini hassasiyetlerime uygun bir iş bulamama kaygısı yaşamaktayım.	0,683		
S17	Cinsiyetimden dolayı uygun bir iş bulamayacağımı düşünüyorum.	0,766	0,626	9,90
S18	Yakın çevremdeki insanların bölümüme karşı olumsuz düşünceleri kişisel gayretimi azaltmaktadır.	0,649		
Deneyimsizlik				
S10	Derslerin pratikten uzak daha çok teorik bilgiye dayanarak aktarılması iş bulma kaygımı artırmaktadır.	0,619		
S15	Okul döneminde stajın olmaması/yetersiz olması iş bulmamı zorlaştıracaktır.	0,759	0,602	9,41
S20	“Okul döneminde zorunlu staj yapsaydım/daha çok yapsaydım daha rahat iş bulabilirdim” diye düşünüyorum.	0,747		
Kişisel Yeterlilik				
S14	Kendi işimi kuracağımdan dolayı iş bulma kaygım yok.	0,629		
S21	Mezun olduktan sonra rahatlıkla istediğim işi bulacağımı düşündüğümünden dolayı iş bulma kaygısı yaşamıyorum.	0,720	0,610	8,24
Toplam varyans =59,17				
KMO =0,882				
Bartlett Küresellik testi ki kare değeri =2654,09 p=0,00				

Verilerin Analizi

Bireysel Özellikler Formu ile elde edilen AGNO verisi sürekli değişken olarak işlenmiştir. Diğer değişkenler ise kategorik olarak işlenmiştir. İKÖ ölçeğinin alt boyutlarına ait puanlar boyuta ait soruların ortalaması alınarak oluşturulmuştur. Ölçeğin geçerliliğini sağlamak amacı ile AMOS programı ile DFA gerçekleştirilmiştir. Uyum iyiliği değerlerine ulaşamaması üzerine SPSS programı ile AFA

gerçekleştirilmiştir. Ölçek puanlarının bağımsız değişkenlere göre çoklu normal dağılım gösterip göstermediğini test etmek amacı ile Kolmogorov-Smirnov Normallik testi gerçekleştirilmiştir. Test sonucunda alt boyutların çoklu normal dağılım göstermediği toplam puanın ise çoklu normal dağılım gösterdiği saptanmıştır. Alt boyutların çarpıklık değerleri incelendiğinde ise bu değerlerin ± 1 aralığında olduğu yani normal dağıldığı tespit edilmiştir. Bu veriler doğrultusunda analizlerde parametrik testler kullanılmıştır.

Kategorik verilerin gösteriminde yüzde ve frekans dağılımları verilmiştir. Sürekli değişkenlerin gösteriminde ortalama (standart sapma) değerleri verilmiştir. İkili gruplu karşılaştırmalar için Bağımsız Gruplar t Testi, üç veya daha fazla gruplu değişkenlerde karşılaştırmalar için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), ilişki analizi için ise Pearson Korelasyon Analizi kullanılmıştır. Analiz sonuçları etki büyüklüğü ile raporlanmıştır.

Araştırmadan elde edilen veriler "IBM SPSS Statistics 22.0" paket programı kullanılarak analiz edilmiş ve istatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Kullanılan form ve ölçek için Gümüşhane Üniversitesi Etik Kurulu'ndan 13/03/2019 tarihli ve 95674917-108.99-E.9740 sayılı etik kurul onayı alınmıştır. Ayrıca verilerin toplandığı kurumdan da yazılı onay alınmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya 288 (%70,2)'i kadın, 122 (%29,8)'si erkek olmak üzere toplam 410 kişi katılmıştır. AYAY bölümünden 134 (%32,7) kişiye, SY bölümünden 135 (%33) kişiye, HEM bölümünden 141 (%34,4) kişiye ulaşılmıştır. AGNO'sunu belirten 387 öğrencinin AGNO ortalaması $2,82 \pm 0,49$ olarak saptanmıştır. Öğrencilerin 207 (%50,5)'sinin çalışma deneyimi vardır. Öğrencilerin %66,7'si yüksek lisans yapmayı düşündüğünü belirtirken %84,8'i KPSS'ye girmeyi düşündüğünü belirtmiştir. Öğrencilerden %84,1'i okuduğu bölümü sevdiğini belirtmiştir. Toplam iş bulma kaygısının $3,29 \pm 0,52$ değeri ile orta düzeyde olduğu ve en yüksek kaygının $3,73 \pm 0,77$ ile istihdam yetersizliği boyutunda bulunduğu saptanmıştır (Tablo 3).

İKÖ alt boyutları ile bölümler arası farklılıklar karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmada "İstihdam Yetersizliği" boyutunda, "Çaresizlik" boyutunda, "Kişisel Yeterlilik" boyutunda ve toplam iş kaygısında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. SY bölümü öğrencileri istihdam yetersizliği konusunda AYAY ve HEM öğrencilerine göre daha kaygılıdır. SY ve HEM bölümü öğrencileri AYAY Bölümü öğrencilerinden daha fazla çaresiz hissetmektedir. SY bölümü öğrencileri kişisel yeterlilik konusunda HEM Bölümü öğrencilerine göre daha az kaygılıdır. Toplam kaygı düzeyi değerlendirildiğinde SY bölümü öğrencilerinin AYAY ve HEM öğrencilerine kıyasla istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha kaygılı oldukları saptanmıştır (Tablo 5).

Kadınlar istihdam yetersizliği ve deneyimsizlik boyutlarında daha kaygılı iken, erkeklerin kişisel yeterlilik boyutunda daha kaygılı oldukları saptanmıştır. Toplam iş kaygısında ise cinsiyet temelli bir farklılık saptanmamıştır (Tablo 5).

Aile gelir düzeyi kötü olan öğrencilerin istihdam yetersizliğinden anlamlı şekilde daha çok kaygı duyduğu, gelir durumu yüksek olan öğrencilerin ise kişisel yeterliliklerinden dolayı daha fazla kaygılı oldukları saptanmıştır. Toplam iş kaygısında aile gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık saptanmamıştır (Tablo 5).

Yüksek lisans yapacağını belirten öğrencilerin çaresizliklerinin daha düşük olduğu tespit edilirken yabancı dil bilen öğrencilerin daha az çaresiz hissettikleri ve istihdam yetersizliğinden daha az kaygı duydukları saptanmıştır. Toplam iş kaygısı puanında da yabancı dil bilme durumuna bağlı değişim yaşandığı tespit edilmiştir. Yabancı dil bilen öğrenciler bilmeyenlere kıyasla anlamlı şekilde daha az kaygılıdır (Tablo 5).

Daha önce herhangi bir işte çalışmış olma durumuna ve KPSS sınavına girecek olma durumuna göre kaygı düzeylerinde farklılık saptanmamıştır (Tablo 5).

Tablo 3. Değişkenlerin bölümlere göre dağılımı

Değişken	AYAY		SY		HEM		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Cinsiyet								
Kadın	84	62,7	105	77,8	99	70,2	288	70,2
Erkek	50	37,3	30	22,2	42	29,8	122	29,8
Toplam	134	100	135	100	141	100	410	100
Çalışma Deneyimi								
Evet	88	67,2	71	53,0	48	34,5	207	51,2
Hayır	43	32,8	63	47,0	91	65,5	197	48,8
Toplam	131	100	134	100	139	100	404	100
Aile Geliri								
Kötü	10	7,5	12	8,9	7	5,0	29	7,1
Orta	97	72,9	93	68,9	101	71,6	291	71,1
İyi	26	19,5	30	22,2	33	23,4	89	21,8
Toplam	133	100	135	100	141	100	409	100
Yüksek Lisans								
Evet	104	77,6	75	56,0	94	66,7	273	66,7
Hayır	30	22,4	59	44,0	47	33,3	136	33,3
Toplam	134	100	134	100	141	100	409	100
KPSS								
Evet	122	91,0	106	79,1	118	84,3	346	84,8
Hayır	12	9,0	28	20,9	22	15,7	62	15,2
Toplam	134	100	134	100	140	100	408	100
Yabancı Dil								
Evet	105	80,8	43	33,3	37	27,2	185	46,8
Hayır	25	19,2	86	66,7	99	72,8	210	53,2
Toplam	130	100	129	100,0	136	100	395	100
Bölüm Sevgisi								
Evet	126	94,0	99	73,3	120	85,1	345	84,1
Hayır	8	6,0	36	26,7	21	14,9	65	15,9
Toplam	134	100	135	100	141	100	410	100
İstihdam Yetersizliği	3,57±0,74		4,05±0,83		3,59±0,65		3,73±0,77	
Çaresizlik	2,98±0,89		3,35±0,99		3,29±0,80		3,21±0,91	
Ayrımcılık	2,32±0,88		2,38±0,95		2,46±0,88		2,39±0,91	
Deneyimsizlik	3,51±0,85		3,50±0,91		3,37±0,84		3,45±0,87	
Kişisel Yeterlilik	2,49±0,92		2,24±1,13		2,73±0,95		2,49±1,02	
Toplam İş Kaygısı	3,18±0,52		3,43±0,56		3,25±0,46		3,29±0,52	
AGNO	3,13±0,39		2,48±0,49		2,84±0,36		2,82±0,49	

Okuduğu bölümü sevdiğini belirten öğrencilerin istihdam yetersizliği, ayrımcılık ve çaresizlik boyutlarında anlamlı şekilde daha az kaygılı oldukları saptanmıştır. Benzer şekilde bölümünü sevdiğini belirten öğrencilerin toplam iş bulma kaygısı düzeylerinin anlamlı şekilde daha düşük olduğu tespit edilmiştir (Tablo 5).

Akademik başarının göstergesi olarak ele alınan AGNO iş kaygısı düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan Pearson Korelasyon analizi sonucunda AGNO ile istihdam yetersizliği ve çaresizlik boyutu arasında anlamlı negatif korelasyon tespit edilmiştir. Benzer şekilde toplam iş kaygısı ile AGNO arasında da negatif korelasyon saptanmıştır. Akademik başarısı yüksek olan öğrencilerin kaygıları daha düşüktür. (Tablo 4).

Tablo 4. Ağırlaştırılmış Genel Not Ortalaması ile İşsizlik Alt Boyutları Korelasyon Sonuçları

	İstihdam Yetersizliği	Çaresizlik	Ayrımcılık	Deneyimsizlik	Kişisel Yeterlilik	Toplam Puan	
AGNO	r	-,143**	-,154**	-,068	-,012	-,004	-,156**
	p	,005	,003	,186	,812	,941	,002
	n	379	379	379	379	379	379

***Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır (2 kuyruklu)*

Tablo 5. Karşılaştırma Analizlerine İlişkin Tablo

Seçenek	İstihdam Yetersizliği		Çaresizlik		Ayrımcılık		Deneyimsizlik		Kişisel Yeterlilik		Toplam İş Kaygısı	
	Ort±ss	İstatistik	Ort±ss	İstatistik	Ort±ss	İstatistik	Ort±ss	İstatistik	Ort±ss	İstatistik	Ort±ss	İstatistik
Bölüm (n=410)												
(1) AYAY	3,57±0,74	F=17,92*	2,98±0,89	F=6,70*	2,32±0,88	F=0,73	3,51±0,85	F=1,13	2,49±0,92	F=8,14*	3,18±0,52	F=8,46*
(2) HEM	3,59±0,65	$\eta^2=0,08$	3,29±0,80	$\eta^2=0,03$	2,46±0,88	$\eta^2=0,00$	3,37±0,84	$\eta^2=0,01$	2,73±0,96	$\eta^2=0,04$	3,25±0,46	$\eta^2=0,04$
(3) SY	4,05±0,83	3>1,2	3,35±0,99	1<2,3	2,38±0,95		3,50±0,91		2,24±1,13	2>3	3,43±0,56	3>1,2
Cinsiyet (n=410)												
Kadın	3,80±0,78	t=2,60*	3,23±0,90	t=0,85	2,39±0,89	t=0,12	3,52±0,87	t=2,28*	2,39±0,99	t=-3,03*	3,32±0,52	t=1,95
Erkek	3,58±0,73	d=0,28	3,15±0,92	d=0,09	2,38±0,95	d=0,01	3,30±0,85	d=0,25	2,72±1,06	d=-0,33	3,21±0,53	d=0,21
Aile Gelir Düzeyi (n=409)												
(1) İyi	3,55±0,85	F=3,93*	3,12±0,90	F=1,16	2,32±0,90	F=0,6	3,34±0,94	F=1,89	2,72±1,12	F=4,02*	3,19±0,55	F=2,29
(2) Kötü	3,96±0,79	$\eta^2=0,02$	3,41±0,93	$\eta^2=0,01$	2,51±0,88	$\eta^2=0,00$	3,29±1,02	$\eta^2=0,01$	2,16±1,00	$\eta^2=0,02$	3,38±0,54	$\eta^2=0,01$
(3) Orta	3,77±0,74	2>1	3,21±0,90		2,38±0,91		3,51±0,82		2,45±0,99	1>2	3,31±0,51	
Yüksek Lisans (n=412)												
Yapmak istiyor	3,69±0,80	t=-1,65	3,14±0,93	t=-2,19*	2,36±0,90	t=-0,86	3,43±0,90	t=-0,69	2,55±1,05	t=1,76	3,26±0,54	t=-1,72
Yapmak istemiyor	3,82±0,71	d=-0,17	3,34±0,85	d=-0,23	2,44±0,92	d=-0,09	3,50±0,81	d=-0,07	2,36±0,97	d=0,19	3,35±0,49	d=-0,18
Yabancı Dil (n=395)												
Biliyor	3,65±0,75	t=-2,08*	3,03±0,90	t=-3,61*	2,36±0,86	t=-0,69	3,49±0,85	t=0,51	2,49±0,94	t=-0,08	3,22±0,51	t=-2,39*
Bilmiyor	3,81±0,77	d=-0,21	3,36±0,89	d=-0,36	2,42±0,96	d=-0,07	3,44±0,88	d=0,05	2,49±1,09	d=-0,01	3,35±0,52	d=-0,24
KPSS (n=408)												
Girmeyi düşünüyor	3,74±0,77	t=0,24	3,21±0,91	t=0,49	2,37±0,90	t=-0,76	3,45±0,86	t=0,25	2,46±1,03	t=-0,81	3,28±0,52	t=-0,01
Girmeyi düşünmüyor	3,71±0,80	d=0,03	3,15±0,89	d=0,07	2,46±0,94	d=-0,11	3,42±0,93	d=0,03	2,58±0,96	d=-0,11	3,28±0,54	d=-0,00
Çalışma Deneyimi (n=404)												
Var	3,73±0,74	t=-0,12	3,19±0,87	t=-0,59	2,34±0,95	t=-0,88	3,50±0,91	t=1,06	2,47±1,01	t=-0,39	3,28±0,51	t=-0,28
Yok	3,74±0,80	d=-0,01	3,24±0,95	d=-0,06	2,42±0,86	d=-0,09	3,41±0,81	d=0,11	2,51±1,04	d=-0,04	3,30±0,53	d=-0,03
Bölüm sevgisi (n=410)												
Bölümünü seviyor	3,70±0,79	t=-1,89*	3,16±0,90	t=-2,50*	2,35±0,91	t=-2,11*	3,44±0,90	t=-0,94	2,52±1,01	t=1,36	3,26±0,53	t=-2,43*
Bölümünü sevmiyor	3,90±0,67	d=-0,26	3,46±0,93	d=-0,34	2,60±0,83	d=-0,29	3,55±0,65	d=-0,13	2,33±1,07	d=0,18	3,43±0,46	d=-0,33

* $P<0,05$, $t=$ Bağımsız Örnekler t Testi, $F=$ ANOVA Testi, $Ort=$ Aritmetik Ortalama, $d=$ Cohen d 'si, $\eta^2=$ Eta kare

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Sağlık Bilimleri Fakültesinde yer alan ve mezunlarına farklı kamu istihdam olanakları sunan AYAY, SY ve HEM bölümü öğrencilerinin iş kaygılarını ölçmeyi amaçlayan bu çalışmada 410 öğrenciye ulaşılmış ve yapılan analizler sonucunda öğrencilerin $3,29\pm 0,52$ puan ile orta düzeyde genel iş kaygısına sahip oldukları, en çok istihdam yetersizliğinden kaygılandıkları tespit edilmiştir. Aynı zamanda öngörüler doğrultusunda kamu istihdamı yetersiz grup olarak belirlenen SY bölümü öğrencilerinin iş kaygılarının diğer bölümlere kıyasla daha yüksek olduğu saptanmıştır. İş kaygısı ile ilişkili diğer değişkenler incelendiğinde cinsiyet, aile gelir durumu, yüksek lisans yapma düşüncesi, yabancı dil bilme durumu, okuduğu bölümü sevme durumu ve AGNO değişkenlerinin iş kaygısında değişikliğe sebep olduğu tespit edilmiştir. KPSS'ye girme düşüncesi ve iş deneyimine sahip olma durumu değişkenleri yönünden ise herhangi bir farklılık saptanmamıştır.

Korkmazer (2020: 149) çalışmasında SBF öğrencilerinin (SY, HEM) ortalama kaygısını 3,89 olarak tespit etmiştir. Aynı çalışmada SY bölümü öğrencilerinin $4,01\pm 0,80$ HEM bölümü öğrencilerinin ise $2,91\pm 0,55$ düzeyinde kaygıya sahip oldukları ve aralarında anlamlı farklılık bulunduğu saptanmıştır. Bu bulgular bu çalışmada elde edilen bulgular ile paralellik göstermektedir. Buna karşın Turaç ve Bayın Donar (2017) SY bölümü öğrencilerinin kaygı düzeyini bu çalışmada tespit edilen düzeyden ($3,42\pm 0,54$) daha düşük olarak ($2,65\pm 0,60$) tespit etmiştir. Bu farkın ölçme aracı farklılığından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. SY bölümü öğrencilerinin kaygılarının hangi faktörden kaygılandığı incelendiğinde bu farkın çaresizlik ve istihdam yetersizliği boyutundan kaynaklandığı görülmektedir. Hemşirelik bölümü ile arasındaki anlamlı ilişkide hesaba katılarak SY bölümündeki istihdam yetersizliğinin bu durumun başlıca sebebi olduğu düşünülmektedir. Usta, Torpuş ve Küçük (2020) de benzer bir farkın istihdam belirsizliğinden kaynaklanabileceğini belirtmiştir. HEM öğrencilerinin kişisel yeterlilik boyutunda daha kaygılı olması durumu ise HEM bölümünün hastaya direkt temas eden, hayati müdahaleleri içeren bir bölüm olmasına karşılık, SY Bölümü'nün hastaya çoğunlukla direkt teması olmayan bir bölüm olmasıyla ilişkilendirilebilir.

Bu bulgulara karşılık literatürde öğrenim görülen bölüme göre iş kaygısında farklılaşma tespit etmeyen çalışmalara da rastlanmaktadır (Dereli ve Karataş, 2009: 35; Şahin Kutlu, Çetinbakış ve Kutlu, 2019: 522; Tekin Tayfun ve Korkmaz, 2016: 548).

Kadınların istihdam yetersizliği konusunda erkeklere göre daha kaygılı oldukları saptanmıştır. İstihdam yetersizliği boyutuna bölüm bazında bakıldığında bu değişikliğin AYAY bölümünden kaynaklandığı SY ve HEM bölümlerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Genel itibariyle kadınların istihdam oranı erkeklere oranla oldukça düşüktür (Eurostat, 2020). Ancak bu duruma ilave olarak, AYAY Bölümünün istihdam edildiği ARFF ve itfaiye memurluğu kontenjanlarında bulunan boy-kilo şartını bazı kadın AYAY öğrencilerinin sağlamamasının ve bazı ilanlarda "erkek olmak" şeklinde bir şart bulunmasının, kadın personel alımı yapanların ise erkek personel alanlara göre oldukça düşük sayıda olmasının kadın AYAY öğrencilerinin iş bulma kaygısını artırmakta olduğu düşünülmektedir (Resmi Gazete, 2018). Yine deneyimsizlik boyutunda kadınların daha kaygılı oldukları tespit edilmiştir. Uluslararası Çalışma Örgütü geliştirmekte olan ülkelerde örgün eğitime katılan genç kadın sayısındaki artış ve dolayısıyla işgücü piyasasına katılmalarının geciktiğini belirtmiştir (ILO, 2020). Bu gecikme doğal olarak iş deneyimsizliğini de beraberinde getirmektedir. Bu da kadınlarda iş deneyimsizliği kaygısının daha fazla olmasına yol açabilir. Erkeklerin ise kişisel yeterlilik boyutunda daha kaygılı oldukları saptanmıştır.

Genellikle Türk toplumunda evi erkeğin geçindirmesi gerektiği algısının yarattığı baskının erkeklerde geleceğe yönelik kaygıyı arttırdığı düşünülmektedir (Bıkmaz ve Akca Yaşan, 2020: 173; Surat ve Ceran, 2020: 162; Üstün vd., 2014: 211). Tekin Tayfun ve Korkmaz (2016: 553) ise kadın öğrencilerin iş bulma kaygısının daha yüksek olmasının sebebinin toplumsal cinsiyet ayrımcılığı olduğunu belirtmiştir. Güney ve Çelik (2019: 128) de bu durumu kadınların işgücü piyasasında her sektörde çalışma alanı bulamıyor olmalarına bağlamıştır. Diğer birkaç çalışmada da kadın öğrencilerin kaygı ve umutsuzlukları daha yüksek bulunmuştur (Şanlı Kula ve Saraç, 2016: 239; Turaç ve Bayın Donar, 2017: 125; Üngüren ve Ehtiyar, 2009: 2117; Yazar Aslan, 2015: 84). Gerçekleştirilen birçok farklı çalışmada ise iş kaygısında cinsiyet kaynaklı bir farklılaşma tespit edilmemiştir (Aydın ve Tiryaki, 2017: 719, 2017; Bıkmaz ve Akca Yaşan, 2020: 173; Çevik ve Öneren, 2019; Dereli ve Karataş, 2009: 34; Ergüt,

2020: 243; Gül Akmaz ve Ceyhan, 2009: 145; Korkmazer, 2020: 148, 2020: 150; Şahin Kutlu, Çetinbakış ve Kutlu, 2019: 522).

Aile gelir düzeyini “iyi” olarak ifade edenlerin istihdam yetersizliği kaygısı, “orta” ve “kötü” olarak ifade edenlerden daha düşüktür. Yeterli istihdamın olmadığı bir zeminde bilhassa aile gelir düzeyi düşük olan genç bireylerin ev ekonomisine katkıda bulunma ihtiyacının daha yüksek olması oldukça doğaldır. Nitekim ailesinin geliri giderini karşılayamayan bireylerin umutsuzluk düzeylerinin daha yüksek olduğu bilinmektedir (Özmen vd., 2008: 13). Şanlı Kula ve Saraç (2016) gerçekleştirdikleri çalışmada bu çalışma ile benzer şekilde ekonomik durumu kötü olan öğrencilerin kaygılarının daha yüksek olduğunu saptamıştır. Diğer bir alt boyut olan kişisel yeterlilik boyutunda ekonomik durumu daha iyi olan öğrencilerin daha kaygılı olmaları dikkat çekicidir. Daha iyi ekonomik imkana sahip olmanın öğrencilere yönelik beklentileri yükseltebileceği ve bu sebeple öğrencilerin kendilerini yetersiz hissedebilecekleri düşünülmektedir. Yapılan bazı benzer çalışmalarda öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyi ile öğrencilerin kaygı düzeyleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır (Aydın ve Tiryaki, 2017: 720; Çevik ve Öneren, 2019; Şahin Kutlu, Çetinbakış ve Kutlu, 2019: 522)

Yüksek lisans yapacağını belirten öğrencilerin çaresizliklerinin daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Eğitim hayatına devam edebilecek olmak ve maddi olarak devlet kredisi veya bursu alabilecek olmanın çaresizlik düzeyinde bir azalmaya yol açabileceği düşünülmektedir.

Yabancı dil bilen öğrencilerin istihdam yetersizliğinden daha az yakındıkları ve kendilerini daha az çaresiz hissettikleri saptanmıştır. Genç (2012: 181), 15 farklı sektörden internet ortamında verdikleri iş ilanlarını araştırdığı çalışmasında adayların İngilizce bilmesinin daha başlangıçta onları %50 daha avantajlı kılacağını belirtmiştir. Yabancı dil bilgisine güvenen öğrencilerin daha az kaygılı olmaları anlaşılabilir. Yabancı dil bilgisinde AYAY bölümünün pozitif ayrıştığı görülmektedir. Bu durumun Gümüşhane Üniversitesi SBF AYAY bölümünün zorunlu yabancı dil hazırlık eğitiminin ve öğretim dilinin %30 İngilizce olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

KPSS sınavına girecek olma durumuna göre alt boyutlarda farklılık saptanmamıştır ve KPSS’ye girme oranının çok yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu oranın yüksek olması şaşırtıcı değildir, nitekim sabit bir gelir sunması, geleceğe yönelik belirsizliği iyi düzeyde azaltması ve devlet güvencesi altında olması nedeniyle kamu istihdamında şansını deneme oranı ülkemizde oldukça yüksektir. ÖSYM verilerine göre 2018 yılında Lisans KPSS’ye 1.234.487 aday başvurmuştur (ÖSYM, 2019).

Literatürdeki birçok farklı çalışma ile paralel olarak iş tecrübesinin öğrencilerin iş kaygılarında herhangi bir farklılaşmaya sebep olmadığı saptanmıştır. (Aydın ve Tiryaki, 2017: 720; Gül Akmaz ve Ceyhan, 2009: 145; Üstün vd., 2014: 214) Ancak özellikle deneyimsizlik boyutunda fark olmamasının şaşırtıcı olduğu düşünülmektedir. Bu durumun sebebinin iş deneyiminin öğrenim görülen bölümle bağlantısız bir alanda olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Dursun ve Aytaç (2009: 81) ve Yazar Aslan (2015: 84) çalışmalarında işgücü piyasasında kısa süreli de olsa deneyimi olan öğrencilerin kaygı ve umutsuzluk düzeyinin daha düşük olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Okuduğu bölümü sevdiğini belirten öğrenciler ayrımcılık ve çaresizlik boyutlarında daha az kaygılanmaktadırlar. Ayrımcılık faktörü öğrencilerin arzuladıkları işi bulamama kaygısını ifade etmektedir. Bölümünü seven öğrencilerin arzu ettikleri işi bulabileceklerine inandıkları ve daha az kaygı duydukları düşünülmektedir. Bu inanç öğrencilerin ileride istedikleri işi bulmada kayırmacılığın olacağına dair kaygı düzeylerini de azaltıyor olabilir. Usta, Torpuş ve Küçük (2020: 371) ve Üstün vd. (2014: 213) okuduğu bölümü kendisi seçen öğrencilerin iş kaygılarının daha az olduğunu belirtmiştir.

Akademik başarıdaki artışın iş kaygısında azalma ile birlikte görüldüğü tespit edilmiştir. Akademik olarak daha başarılı olan öğrencilerin daha az kaygılı olduğunu tespit eden birçok çalışma mevcuttur (Aydın vd., 2013: 5; Korkmazer, 2020: 148; Üngüren ve Ehtiyar, 2009: 2117; Üstün vd., 2014: 213; Yazar Aslan, 2015). Buna karşın daha az başarılı öğrencilerin daha az kaygılı olduğunu tespit eden çalışmalar (Surat ve Ceran, 2020: 162; Şahin Kutlu, Çetinbakış ve Kutlu, 2019: 522; Turaç ve Bayın Donar, 2017: 125) ve herhangi bir ilişki tespit etmeyen çalışmalar da mevcuttur (Aydın ve Tiryaki, 2017: 720; Çevik ve Öneren, 2019; Gül Akmaz ve Ceyhan, 2009: 146; Şanlı Kula ve Saraç, 2016: 240; Tekin Tayfun ve Korkmaz, 2016: 553).

Çalışmada dikkate alınması gereken bazı kısıtlılıklar vardır. Birincisi, çalışma Türkiye'de yalnızca bir üniversite altındaki bir fakültede gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla sonuçlar Türkiye'deki tüm üniversite öğrencilerine veya diğer fakültelerdeki öğrencilere genellenemez. İkincisi, çalışma kolayda örneklemle yürütülmüştür. Bu sebeple çalışmaya katılan öğrenciler fakültedeki tüm öğrencileri temsil etmeyebilir.

Bu çalışmada SBF'de bulunan ve farklı kamu istihdam imkanları sunan bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin iş bulma kaygıları incelenmiştir. Öğrencilerin genellikle orta düzeyde iş kaygısına sahip oldukları ve kaygı düzeyi en yüksek olan bölümün kamu istihdamı en sınırlı olan SY bölümü olduğu tespit edilmiştir. İşsizlik genel olarak istihdam yetersizliği boyutundan kaynaklanmış olması bu çalışmanın bir diğer önemli bulgusudur. Ayrıca aile gelir düzeyi iyi olan, yabancı dil bilen, okuduğu bölümü seven ve akademik başarısı yüksek olan öğrencilerin daha az kaygılı oldukları, buna karşın özellikle AYAY bölümünde olmak üzere kadınların daha kaygılı olduğu tespit edilmiştir.

Bu çalışmada ortaya konulan bazı bulguların gelecek çalışmalarda daha detaylı incelenmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu kapsamdaki ilk bulgu iş deneyimi ile deneyimsizlik boyutu arasında ilişki olmaması, ikinci bulgu yüksek geliri olan öğrencilerin kişisel yetersizlik boyutunda yüksek kaygıya sahip olmalarıdır. Ayrıca cinsiyet temelli farkların daha detaylı araştırılmasının literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Acil Yardım ve Afet Yöneticileri Derneği (2014). Acil yardım ve afet yöneticisi kimdir? 01.10.2019 tarihinde <http://ayayder.org/tr-tr/alt-sayfalar/207/acil-yardim-ve-afet-yoneticisi-kimdir> adresinden erişildi.

American Psychiatric Association (2017). What Are Anxiety Disorders? 10.03.2020 tarihinde <https://www.psychiatry.org/patients-families/anxiety-disorders/what-are-anxiety-disorders> adresinden erişildi.

Aydın, A. ve Tiryaki, S. (2017). Üniversite öğrencilerinin kaygı düzeylerini etkileyen faktörleri belirlemeye yönelik bir çalışma (KTÜ örneği). *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 17(4), 715–722. <https://doi.org/10.17475/kastorman.282559>

Aydın, M., Erdoğan, S., Yurdakul, M. ve Eker, A. (2013). Sağlık yüksekokulu ve sağlık meslek lisesi öğrencilerinin umutsuzluk düzeyleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(1), 1–6.

Aydoğan, E. ve Köse Ünal, A. (2018). Kamu hastanelerindeki sağlık yöneticilerinin yetkinlikleri. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 10(3), 520–545. <https://doi.org/10.20491/isarder.2018.486>

Bıkmaz, Z. ve Akca Yaşan, N. (2020). Üniversite son sınıf öğrencilerinin iş bulma kaygısı ve belirsizliği tahammülsüzlük düzeylerinin incelenmesi. *Pearson Journal of Social Sciences & Humanities*, 5(8), 165–177.

Biçer, E. B., İlman, E. ve Ekiz, T. (2018). Sağlık yönetimi mezunlarının özyeterliliklerinin istihdam durumuna etkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(68), 1619–1635. <https://doi.org/10.17755/esosder.397231>

Büyüköztürk, Ş. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri (25. baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.

Can, A. (2019). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi (7. baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.

Çevik, A. V. ve Öneren, M. (2019). Önlisans öğrencilerinin iş bulma endişeleri ve kaygı düzeylerinin belirlenmesi. *ETÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (ETÜSEB)*, 4(8), 1–12. <https://doi.org/10.29157/etusbe.65>

Demir, B. (2016). *Yapısal eşitlik modeli ile öğrencilerin iş bulma kaygılarına yönelik ölçek geliştirme: Cumhuriyet Üniversitesi İİBF'de bir uygulama* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.

Demir, Ö. ve Taşkıran, G. (2018). İİBF mezun adaylarının iş bulma ümitlerini etkileyen faktörler üzerine nicel bir araştırma. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 9(1), 42-57.

Dereli, F. ve Karataş, S. (2009). Sağlık yüksekokulu son sınıf öğrencilerinin iş bulma endişeleri ve umutsuzluk düzeylerinin belirlenmesi. *Yeni Tıp Dergisi*, 26, 31-36.

Dursun, S. ve Aytaç, S. (2009). Üniversite öğrencileri arasında işsizlik kaygısı. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, XXVIII(1), 71-84.

Ergüt, Ö. (2020). Üniversite öğrencilerinin umutsuzluk düzeyi ile iş deneyimi ve iş bulma beklentileri arasındaki ilişkinin sınıf düzeyinde incelenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. (38), 232-252.

Eurostat (2020). Youth unemployment rate by sex (tesem140). 10.03.2020 tarihinde https://ec.europa.eu/eurostat/data/database?node_code=tesem140 adresinden erişildi.

Felman, A. (2020). What to know about anxiety. 25.03.2020 tarihinde <https://www.medicalnewstoday.com/articles/323454> adresinden erişildi.

Genç, A. (2012). Türk iş dünyasının yabancı dil talebi. "Türk İş Dünyasının İş Talebi". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(42), 175-185.

Gül Akmaz, M. ve Ceyhan, N. (2009). Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin durumluk-sürekli kaygı düzeyleri ve kaygı nedenleri (Tokat örneği). *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*. (1), 131-147.

Güney, A. ve Çelik, E. (2019). Sosyal sermaye ile işsizlik kaygısı arasındaki ilişki: Atatürk Üniversitesi İİBF son sınıf öğrencileri üzerine bir uygulama. *İstanbul İktisat Dergisi*, 69(1), 103-131. <https://doi.org/10.26650/ISTJECON2019-0005>

Hacettepe Üniversitesi (2019). Sağlık Yönetimi Bölümü: Tarihçe. 06.03.2021 tarihinde <http://www.sid.hacettepe.edu.tr/tr/menu/tarihce-53> adresinden erişildi.

International Labour Organization (2020). Dünyanın birçok köşesinde kadınlar hala, erkeklere göre işgücü piyasasına daha az katılıyor. 28.03.2020 tarihinde https://www.ilo.org/ankara/news/WCMS_619892/lang--tr/index.htm adresinden erişildi.

Karagöz, Y. (2016). *SPSS 23 ve AMOS 23 uygulamalı istatistiksel analizler (1. basım)*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Kıran, E., Kirman, Ş. ve Baksı, E. (2019). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumu üzerinde etkisi olan sosyo-demografik etmenlerin belirlenmesi: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi öğrencileri üzerine bir uygulama. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 89-94. <https://doi.org/10.18506/anemon.456693>

Korkmazer, F. (2020). Üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygısı algılarının incelenmesi. *Business, Economics and Management Research Journal - BEMAREJ*, 3(2), 141-152.

Menevşe, A. ve Şeker, A. F. (2020). Farklı disiplinlerdeki öğrencilerin işsizlik kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 338-356.

Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (2018). Kamu Personeli Seçme Sınavı Kılavuzu. 12.03.2020 tarihinde <https://www.osym.gov.tr/TR,13606/2018.html> adresinden erişildi.

Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (2019). Kamu Personeli Seçme Sınavı Kılavuzu. 12.03.2020 tarihinde <https://www.osym.gov.tr/TR,15561/2019.html> adresinden erişildi.

Özmen, D., Erbay Dünder, P., Çakmakçı Çetinkaya, A., Taşkın, O. ve Özmen, E. (2008). Lise öğrencilerinde umutsuzluk ve umutsuzluk düzeyini etkileyen etkenler. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 9, 8-15.

Sağlık Bilimleri Üniversitesi (2019). Hamidiye Hemşirelik Fakültesi Tarihçe. 03.02.2019 tarihinde <https://hemsirelik.sbu.edu.tr/GenelBilgiler/Tarihce> adresinden erişildi.

Surat, A. ve Ceran, D. (2020). Üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygısı. *ISPEC Journal of Social Sciences & Humanities*, 4(3), 145–166. <https://doi.org/10.46291/ISPECIJSSHvol4iss3pp145-166>

Şahin Kutlu, Ş., Çetinbakış, M. ve Kutlu, M. (2019). Üniversite son sınıf öğrencilerinde işsizlik kaygısı: Bandırma Onyedü Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri üzerine bir uygulama. *Ekev Akademi Dergisi*. (78), 511–522. <https://doi.org/10.17753/Ekev1110>

Şanlı Kula, K. ve Saraç, T. (2016). Üniversite öğrencilerinin gelecek kaygısı. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(33), 227–242.

Tekin Tayfun, A. N. ve Korkmaz, A. (2016). Üniversite öğrencilerinde işsizlik kaygısı: Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(17), 534–558.

Turaç, İ. S. ve Bayın Donar, G. (2017). Sağlık Yönetimi öğrencilerinin işsizlik kaygılarını ve yaşam doyumlarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 119–127. <https://doi.org/10.25272/j.2147-7035.2017.5.4.08>

Türk Dil Kurumu (2020). Güncel Türkçe Sözlük. 25.03.2020 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> adresinden erişildi.

Türkiye İstatistik Kurumu (2020). İşgücü İstatistikleri. 04.03.2021 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=%C4%B0%C5%9Fg%C3%BCc%C3%BC-%C4%B0statistikleri-Kas%C4%B1m-2020-37480&dil=1> adresinden erişildi.

Usta, G., Torpuş, K. ve Küçük, U. (2020). Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu son sınıf öğrencilerinin iş bulma endişeleri ve umutsuzluk düzeyleri. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(3), 367–372. <https://doi.org/10.31067/0.2019.173>

Üngüren, E. ve Ehtiyar, R. (2009). Türk ve Alman öğrencilerin umutsuzluk düzeylerinin karşılaştırılması ve umutsuzluk düzeylerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi: Turizm eğitimi alan öğrenciler üzerinde bir araştırma. *Journal of Yaşar University*, 4(14), 2093–2127.

Üstün, G., Dedekoç, Ş., Kavalalı, T., Öztürk, F., Sapcı, Y. ve Can, S. (2014). Üniversite son sınıf öğrencilerinin iş bulmaya ilişkin umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 200–221.

Yazar Aslan, B. (2015). Genç işsizliğe yönelik alan araştırması: Üniversite öğrencileri arasında kaygı ve umutsuzluk. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 6(2), 71–86.

Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). *SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Yüksek Öğretim Kurumu (2020). Yükseköğretim istatistikleri. 04.03.2021 tarihinde <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden erişildi.